

ressenya

Alfabetismos digitales. Comunicación, innovación y educación en la era electrónica,

d'Illana Snyder

Per Jordi Planella Ribera

SNYDER, Ilana (2004). *Alfabetismos digitales. Comunicación, innovación y educación en la era electrónica*. Málaga: Aljibe.

Resum

En aquest llibre Ilana Snyder ens ofereix una mirada crítica, provocadora, transgressora i radical respecte a les pràctiques d'alfabetització. La importància del llibre rau en el fet que, tot i trobar-nos en la societat de la informació, actualment hi ha poques recerques i pocs textos editats que «aclareixin» (o, si més no, que encetin l'exercici de fer-ho) les epistemologies i les pedagogies entorn de les pràctiques d'alfabetització.

Els diversos autors que Snyder aplega en aquest volum analitzen, des d'un punt de vista multidimensional, el paper de l'hipertext en l'educació, el pluralisme lingüístic a Internet i les pràctiques educatives, la immersió sociodigital, l'ús de simbologies a la pantalla, els videojocs com a instruments d'alfabetització digital i la pedagogia crítica en l'era de la informació.

Paraules clau

alfabetisme digital, e-learning, hipertext, educació, innovació, TIC

Abstract

In this book, Ilana Snyder offers us a critical, provocative, groundbreaking and radical look at literacy practices. The importance of the book lies in the fact that, despite being in the information society, there is at present little research and few texts published that "clarify" (or at least that open up the possibility of so doing) the epistemologies and pedagogies surrounding the practices of literacy.

From a multi-dimensional point of view, the various authors that Snyder brings together in this volume analyse the role of hypertext in education, linguistic pluralism on the Internet and educational practices, socio-digital immersion, the use of symbologies on the screen, videogames as instruments of digital literacy or critical pedagogy in the information age.

Original title of the reviewed book: *Silicon Literacies. Communication, Innovation and Education in the Electronic Age*.

Keywords

digital literacy, silicon literacy, e-learning, hypertext, education, innovation, ICT

El llibre que presentem és una compilació de treballs d'alguns dels autors més destacats mundialment en el camp de l'alfabetització digital (*digital literacies*). En concret, es tracta de la traducció del llibre *Silicon Literacies: Communication, Innovation and Education in the Electronic Age*, publicat originalment l'any 2002 per Routledge. Alguns dels autors que hi participen són Chris Abbott, Mark Warschauer, Nicholas C. Burbules, Michael Joyce i George P. Landow, entre altres, els quals ens ofereixen una panoràmica àmplia i completa de l'estat de la qüestió sobre els temes relacionats amb les pràctiques i els discursos que de manera generalitzada podem situar sota l'epígraf d'*alfabetització digital*.

La proposta dels treballs que es presenten en el llibre segueix el fil conductor de moltes de les obres de la seva coordinadora i dels autors

col·laboradors (cultura i poder en l'educació en línia, els currículums de la postmodernitat, teoria crítica i hipertext, TIC i canvis radicals en educació, cultura, imatge visual i educació, etc.), que vertebrun un discurs ineludible per a professors, investigadors e-learners o habitants de campus virtuals. Aquest discurs s'ha de poder estructurar en formes d'acostar als estudiants elements que, més enllà de l'ús instrumental de les TIC, els permetin apropiar-se d'aquestes formes i adquirir habilitats per a pensar-les i per a pensar el món críticament.

El treball coordinat per Snyder va molt més enllà de les àmpliament conegudes aproximacions a l'alfabetització, que sovint es limiten a oferir-nos criteris exclusivament metodològics de com ho hem de fer per a alfabetitzar determinats col·lectius i quins són els elements clau

que hem de tenir en compte per a determinar quan algú està alfabetitzat o no ho està. Tal com la mateixa autora expressa, «el desafiament plantejat als col·laboradors d'aquest volum ha consistit a trobar formes de provocar els lectors a fi que considerin quin significat té l'ús d'aquestes tecnologies per a les pràctiques educatives». Si bé en treballs anteriors ens plantejava una crítica ferotge a alguns dels temes relacionats amb la recepció de les tecnologies per part dels professionals de l'educació (en el que podem anomenar tecnofòbies –demonitzadors de la tecnologia– o tecnofílies –entusiastes de la tecnologia–), ara ens convida a prendre consciència que els alfabetismes digitals tindran una importància absolutament cabdal en els processos d'entendre, llegir i viure el món. Les pràctiques d'alfabetització digital formen part de pràctiques socials molt més àmplies, i des d'aquesta òptica és imprescindible entendre que a la fi esdevenen veritables institucions socials que no perden de vista que, d'alguna manera, en la societat de la informació tothom és vulnerable i qualsevol posició social és precària. Aquest fet determina la nostra posició de subjectes en un món líquid.

Fidel a una determinada forma de treballar en el camp de les humanitats i de les ciències socials, Snyder ens ofereix una mirada crítica, provocadora, transgressora i radical respecte a les pràctiques d'alfabetització, que deixa el lector situat en una categoria que necessàriament no pot ser la indiferència. La importància del llibre rau en el fet que, tot i trobar-nos de ple en la societat de la informació, actualment hi ha poques recerques i pocs textos editats que «aclareixin» (o si més no que encetin l'exercici de fer-ho) les epistemologies i les pedagogies entorn de les pràctiques d'alfabetització. El llibre parteix de la idea fonamental que la comunicació electrònica altera d'una manera radical les formes d'alfabetització vigents fins ara. La mirada amb què els autors aborden el

tema no és ni restrictiva ni limitada; s'endinsen en temàtiques que permeten entendre de manera multidimensional el paper de l'hipertext en l'educació, el pluralisme lingüístic a Internet i les pràctiques educatives, la immersió sociodigital en contextos com eBay, l'ús de simbologies a la pantalla, els videojocs com a forma d'alfabetització digital i la pedagogia crítica en l'era de la informació.

En un moment clau, en el qual apunten i desapunten tota mena de sabers i preocupacions entorn de les TIC, es fa evident que les tecnologies han de continuar estant al servei de les pedagogies. Tal com la compiladora del volum ens convida a pensar, «el desafiament consisteix a crear estructures pedagògiques i curriculars en l'educació per a l'alfabetisme que siguin les més adequades per a les condicions actuals, però que siguin igualment sintonitzades amb les múltiples possibilitats de comunicació que ens pugui aportar un futur encara incert». Aquesta proposta se situa en contra del que Bourdieu denomina NHA («no hi ha alternativa») i promou la possibilitat que els educands dels projectes d'alfabetització esdevinguin subjectes amb plena capacitat d'omplir de sentit i propòsit les seves vides. Veient-ho d'aquesta manera, el paper de l'alfabetització digital passa per deconstruir la posició NHA i promoure formes radicals d'afrontar la proposta de societat líquida llançada per Bauman. I en tot aquest projecte esdevé nuclear el fet de fomentar una educació efectiva en temes de comunicació, per a situar-se davant les formes desmembrades de la nostra societat.

De fet, el text torna a la idea central de la formació de subjectes amb capacitat per a poder projectar la seva pròpia «ideació», per a poder decidir (simbòlicament, instrumentalment i corporalment) les formes de ser en la societat de la informació. Quina seria, si no, la manera de navegar i existir amb una certa fluïdesa en la societat global canviant?

Citació recomanada:

PLANELLA, Jordi (2006). Ressenya del llibre *Alfabetismos digitales. Comunicación, innovación y educación en la era electrónica*, d'Illana Snyder. *UOC Papers* [ressenya en línia]. Núm. 2. UOC. [Data de consulta: dd/mm/aa].
<<http://www.uoc.edu/uocpapers/2/dt/cat/planella.pdf>>
ISSN 1885-1541

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 de Creative Commons. Podeu copiar-la, distribuir-la i comunicar-la públicament sempre que n'especifiqueu l'autor i UOC Papers; no en feu un ús comercial; i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

Autora del llibre

Ilana Snyder
Professora titular de la Universitat de Monash (Austràlia)

La Dra. Snyder és professora titular de la Universitat de Monash (Austràlia) i des de fa força anys investiga temes relacionats amb l'alfabetització digital, les pràctiques pedagògiques per mitjà de les noves tecnologies, l'educació i l'hipertext, com també la inclusió social i les noves tecnologies. Entre les seves publicacions més rellevants destaquen *Hypertext* (1996), *Page to Screen* (1998), *Teachers and Technoliteracy: Managing in Schools* (2000) i *Doing Literacy Online: Teaching, Learning and Playing in an Electronic World* (2004).

Autor de la ressenya

Jordi Planella Ribera
Professor dels Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació de la UOC
jplanella@uoc.edu

Educador social, llicenciat en Filosofia i Ciències de l'Educació, postgraduat en Teoria sistèmica i doctor en Pedagogia. Ha recorregut el seu itinerari professional en el camp de la intervenció social amb menors en risc social, persones amb discapacitat i projectes de treball social comunitari. Ha estat professor de Treball social i Educació social a la Universitat Ramon Llull. Actualment és professor de l'àrea de Pedagogia Social de la UOC, on investiga temes relacionats amb la discapacitat, l'exclusió digital i les identitats corporals en el ciberespai. És autor dels llibres següents: *La identidad del educador social* (2000), *Las personas con grave discapacidad* (2000), *L'educació social: projectes, perspectives i camins* (2003), *Antropologia de l'educació* (2005), *Cuerpo, cultura y educación* (2006), *Subjectivitat, dissidència i discapacitat* (2006) i *Los hijos de Zotikos: una antropologia de la educación social* (2006) (en premsa).